

KANCELARIA SENATU

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, dnia 22 września 2015 r.

Opinia do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej

(druk nr 1065)

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej wdraża do polskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy 2009/138/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej – Wyłagalność II (Dz. Urz. UE L 335 z 17.12.2009, s.1). Państwa członkowskie Unii Europejskiej powinny dokonać implementacji dyrektywy Wyłagalność II do dnia 31 marca 2015 r., a przepisy transponujące powinny wejść w życie – co do zasady – z dniem 1 stycznia 2016 r.

W dotychczasowym stanie prawnym, podstawowym aktem regulującym działalność zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji jest ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej. W świetle tej regulacji, zakłady ubezpieczeń mogą wykonywać działalność w formie spółki akcyjnej albo towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, natomiast zakłady reasekuracji – w formie spółki akcyjnej albo towarzystwa reasekuracji wzajemnej, albo spółki europejskiej określonej w rozporządzeniu Rady nr 2157/2001/WE z dnia 8 października 2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej

W uzasadnieniu do projektu ustawy będącej przedmiotem niniejszej opinii stwierdzono, iż implementacja do krajowego porządku prawnego przepisów dyrektywy Wyłagalność II, wymaga opracowania nowego aktu prawnego kompleksowo regulującego działalność w zakresie ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych oraz działalność reasekuracyjną.

Nowa ustawa określa warunki wykonywania działalności w zakresie ubezpieczeń osobowych i ubezpieczeń majątkowych oraz działalności reasekuracyjnej, a także zasady

wykonywania zawodu aktuarusza, sprawowania nadzoru ubezpieczeniowego, nadzoru nad zakładami ubezpieczeń i zakładami reasekuracji w grupach oraz organizacji i funkcjonowania ubezpieczeniowego samorządu gospodarczego.

Przez działalność ubezpieczeniową rozumie się wykonywanie czynności ubezpieczeniowych związanych z oferowaniem i udzielaniem ochrony na wypadek ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych, natomiast przez działalność reasekuracyjną - wykonywanie czynności związanych z przyjmowaniem ryzyka cedowanego przez zakład ubezpieczeń lub przez zakład reasekuracji oraz dalsze cedowanie przyjętego ryzyka,

Zakład ubezpieczeń może wykonywać działalność ubezpieczeniową wyłącznie w formie spółki akcyjnej, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych albo spółki europejskiej określonej w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2157/2001 z dnia 8 października 2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej.

Z kolei zakład reasekuracji może wykonywać działalność reasekuracyjną wyłącznie w formie spółki akcyjnej, towarzystwa reasekuracji wzajemnej albo spółki europejskiej.

Wykonywanie działalności ubezpieczeniowej lub działalności reasekuracyjnej wymaga uzyskania zezwolenia organu nadzoru, którym jest Komisja Nadzoru Finansowego.

Zakład ubezpieczeń wykonujący działalność w formie spółki akcyjnej ma obowiązek i wyłączne prawo używania w firmie wyrazów „towarzystwo ubezpieczeń”, „zakład ubezpieczeń”, „towarzystwo ubezpieczeń i reasekuracji” albo „zakład ubezpieczeń i reasekuracji”. Dopuszczalne jest używanie w obrocie odpowiednio skrótów „TU”, „ZU”, „TUiR” albo „ZUiR”.

Zakład ubezpieczeń wykonujący działalność w formie towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych ma obowiązek i wyłączne prawo używania w firmie wyrazów „towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych”. Dopuszczalne jest używanie w obrocie skrótu „Tuw”.

Zakład reasekuracji wykonujący działalność w formie spółki akcyjnej ma obowiązek i wyłączne prawo używania w firmie wyrazów „towarzystwo reasekuracji”, „towarzystwo reasekuracyjne” albo „zakład reasekuracji”. Dopuszczalne jest używanie w obrocie odpowiednio skrótów „TR” albo „ZR”.

Zakład reasekuracji wykonujący działalność w formie towarzystwa reasekuracji wzajemnej ma obowiązek i wyłączne prawo używania w firmie wyrazów „towarzystwo reasekuracji wzajemnej”. Dopuszczalne jest używanie w obrocie skrótu „TRW”.

Krajowy zakład ubezpieczeń oraz krajowy zakład reasekuracji mogą wykonywać działalność ubezpieczeniową na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej w ramach swobody świadczenia usług lub przez oddział, w zakresie objętym zezwoleniem na wykonywanie działalności ubezpieczeniowej albo zezwoleniem na wykonywanie działalności reasekuracyjnej.

Na podstawie art. 284 ustawy, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji, co najmniej raz w roku będą ujawniały swoje sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej, badane następnie przez biegłych rewidentów. Celem badania jest wyrażenie przez biegłego rewidenta pisemnej opinii wraz z raportem o tym, czy sprawozdanie jest sporządzone zgodnie z obowiązującymi przepisami, oraz czy rzetelnie i jasno przedstawia sytuację majątkową i finansową badanej jednostki.

W myśl art. 310, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji są obowiązane posiadać procedury mające na celu stwierdzenie pogorszenia sytuacji finansowej zakładu i niezwłocznie powiadamiać organ nadzoru w przypadku wystąpienia takiego pogorszenia.

Gdy zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji stwierdzi niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności lub gdy istnieje niebezpieczeństwo wystąpienia takiej niezgodności, w ciągu najbliższych 3 miesięcy, niezwłocznie poinformuje o tym organ nadzoru, a następnie przedłoży mu do zatwierdzenia realistyczny plan naprawczy.

Organ nadzoru może także, w drodze decyzji, ustanowić kuratora nadzorującego wykonanie przez zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji planu naprawczego, oraz zarząd komisaryczny - w celu doprowadzenia do prawidłowych stosunków finansowych, w razie zagrożenia wypłacalności zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji.

Likwidacja zakładu ubezpieczeń lub zakładu reasekuracji nastąpi w przypadku podjęcia przez walne zgromadzenie zakładu uchwały o jego rozwiązaniu (likwidacja dobrowolna) albo zarządzenia likwidacji przez organ nadzoru (likwidacja przymusowa).

W przypadku otwarcia likwidacji zakład ubezpieczeń nie może w szczególności zawierać umów ubezpieczenia ani przedłużać zawartych umów.

Krajowe zakłady ubezpieczeń i zagraniczne zakłady ubezpieczeń wykonujące działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej tworzą ubezpieczeniowy samorząd gospodarczy, zorganizowany w Polską Izbę Ubezpieczeń.

Członkostwo w Polskiej Izbie Ubezpieczeń jest obowiązkowe i powstaje z dniem podjęcia przez zakład ubezpieczeń działalności ubezpieczeniowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast ustaje - z dniem podjęcia uchwały o likwidacji dobrowolnej albo z dniem, w którym decyzja o likwidacji przymusowej stała się prawomocna. Członkami Izby, na zasadzie dobrowolności, mogą być także krajowe zakłady reasekuracji i zagraniczne zakłady reasekuracji wykonujące działalność w Polsce.

Wykonywanie czynności ubezpieczeniowych lub działalności reasekuracyjnej bez zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, podobnie jak zawieranie umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji bez umocowania prawnego, będzie przestępstwem zagrożonym grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Ustawa uchwalona przez Sejm na 99. posiedzeniu w dniu 11 września b.r. pochodziła z przedłożenia rządowego (druk nr 3644). Rada Ministrów zadeklarowała, że projekt ustawy ma na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Projekt wpłynął do Sejmu w dniu 2 lipca 2015 r. i skierowany został do pierwszego czytania na 97. posiedzeniu Izby, a następnie trafił do Komisji Finansów Publicznych. Komisja powołała podkomisję, w celu przygotowania sprawozdania.

Ustawa była przedmiotem poprawek, posłowie zdecydowali m.in. aby przynależność do Polskiej Izby Ubezpieczeń była dla zakładów ubezpieczeń obowiązkowa, a nie - jak to przewidziano w projekcie - dobrowolna.

Za przyjęciem ustawy głosowało 275 posłów, przy 150 głosach przeciw i 2 głosach wstrzymujących się.

III. Uwagi

Ze względu na bardzo szeroki zakres regulacji zawartej w ustawie i stopień jej złożoności oraz krótki termin na zapoznanie się z treścią aktu, niniejsza opinia nie stanowi kompleksowej i wyczerpującej oceny zaproponowanych tam rozwiązań prawnych.

Wątpliwości interpretacyjne może jednak budzić art. 18 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w związku z art. 4 pkt 2 ustawy o pośrednictwie

ubezpieczeniowym. Art. 18 analizowanej ustawy stanowi w ust. 1, że w ubezpieczeniu na cudzy rachunek, w szczególności w ubezpieczeniu grupowym, ubezpieczający nie może otrzymywać wynagrodzenia lub innych korzyści w związku z oferowaniem możliwości skorzystania z ochrony ubezpieczeniowej lub czynnościami związanymi z wykonywaniem umowy ubezpieczenia. W świetle art. 18 ust. 2, zakaz otrzymywania wynagrodzenia lub innych korzyści, o którym mowa w ust. 1, obejmuje również **osoby działające na rzecz lub w imieniu ubezpieczającego**.

Z kolei w myśl art. 4 pkt 2 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, pośrednik ubezpieczeniowy wykonuje czynności **w imieniu lub na rzecz podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej**, zwane dalej "czynnościami brokerskimi", polegające na zawieraniu lub doprowadzaniu do zawarcia umów ubezpieczenia, wykonywaniu czynności przygotowawczych do zawarcia umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w zarządzaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności brokerskich (działalność brokerska).

Literalna wykładnia art. 18 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej może prowadzić do wniosku, że pośrednik ubezpieczeniowy nie powinien otrzymywać wynagrodzenia za czynności polegające na zawieraniu umów ubezpieczenia w imieniu lub na rzecz ubezpieczającego, co jak się wydaje nie było założeniem ustawodawcy.

Maciej Telec

Główny legislator